

Nr. 7(177)

Bazūne

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas avīzīte
par notikumiem bibliotēkas dzīvē

2026. gada 6. jūlijs

IESKATS LIETUVAS KOLĒĢU DARBĀ

Gunta Bite

Avīzītes «Bazūne» redaktore

Kā solīju iepriekšējā «Bazūne» numurā, vēlos pastāstīt par komandējuma laikā iegūto pieredzi, kā arī par Lietuvas bibliotēku risinājumiem pielāgotās informācijas un bibliotēku pieejamības jomā. Atgādinu, ka maijā divi mūsu bibliotēkas darbinieki — Gunta Bite un Uģis Skuja — starptautiskā projekta *Nordplus* ietvaros viesojās Lietuvā. Komandējuma laikā viesojāties dažādās iestādēs, tomēr vislielāko pieredzi pielāgotās literatūras nodrošināšanā ieguvām **Viļņas Adoma Mickevičusa publiskajā bibliotēkā** un **Lietuvas Audiosensorajā bibliotēkā** (bijušā Lietuvas Neredzīgo bibliotēka), kā arī tās **filiālē Ukmergē**.

Interesanti bija uzzināt, ka katra no projektā iesaistītām valstīm ir izvēlējusies atšķirīgu ceļu, kā nodrošināt un izsniegt pielāgoto literatūru cilvēkiem, kam tā nepieciešama. Turklāt tas ir valstiskā mērogā, nevis bibliotēku izstrādātājās vadlīnijās. Tieši šis aspekts izbrīnīja visvairāk, jo visām Eiropas Savienības valstīm jāvadās pēc Eiropas Komisijas izstrādātām regulām. Tomēr pieredze rāda, ka regulas katrā valstī tiek interpretētas atšķirīgi. Tā piemēram, Lietuvā pielāgoto grāmatu lasītājam joprojām jāuz-

rāda ārsta apliecinājums par lasīšanas grūtībām, kaut Datu aizsardzības noteikumi liedz prasīt šāda veida informāciju, jo tie ir sensitīvie dati, ko personai ir tiesības neizpaust.

Lasītāju apkalpošanas jomā, Lietuva ir ieviesusi vienotas Bibliotēku lietotāju kartes, kas darbojas visās Lietuvas bibliotēkās, tādā veidā nodrošinot arī pielāgotās literatūras lasītāju bibliotēkāro apkalpošanu. Tas ļauj Lietuvas Audiosensorās bibliotēkas audiogrāmatu sistēmu ELVIS lietot arī citās bibliotēkās reģistrētiem pielāgotās literatūras lasītājiem. Arī statistikas atskaites par pielāgotās literatūras pieprasījumu sniedz katra bibliotēka individuāli, jo valsts izveidotajā statistikas atskaišu veidlapā ir iestrādāta atsevišķa aile par ELVIS lietošanu, lejupeļādes daudzumu, kā arī fiziskās pielāgotās literatūras izsniegumu. Šādu apkalpošanas un atskaišu sistēmu pozitīvi novērtē arī publiskās bibliotēkas.

Lietuvas bibliotēkas no pielāgotiem resursiem piedāvā tikai audiogrāmatas un grāmatas Braila rakstā. Pavisam neliela daļa, ap piecām grāmatām, ir vieglajā valodā. Savukārt grāmatas palielinātā drukā Lietuvā nav vispār, kaut arī pieprasījums pēc tām ir.

Vislielākais pārsteigums bija par Lietuvas izglītības sistēmu, kurā vairs nav

nevienas izglītības programmas augstskolās, kas apmāca bibliotekārus (izņemot koledžu Šauļos). Bibliotēkas pašas apmāca jaunus darbiniekus, kas ir liels slogs uz esošajiem darbiniekiem.

Noslēgumā jāteic, ka mūsu bibliotēka ir lielu soli priekšā Lietuvas kolēģiem ar pielāgoto grāmatu formātu dažādību, kas palīdz aptvert lasītājus ar atšķirīgām lasīšanas grūtībām. Savukārt lietuvieši

mums ir krietni priekšā pielāgotās literatūras piedāvājumā digitālajā vidē.

Kopumā dalību projektā vērtējam pozitīvi, jo tagad esam pārliecināti, ka starptautiskā līmenī mūsu bibliotēka var kalpot kā paraugs citām bibliotēkām pielāgotās literatūras izdošanā un sistematiskā nodrošināšanā. Tomēr arī no kolēģiem mums ir iespēja mācīties un atrast jaunus bibliotēkas attīstības ceļus.

BIBLIOTĒKAS ZIŅAS

PUSGADĀ LASĪTĀKĀS GRĀMATAS

Ieva Jēkabsons

bibliotekāre-sociālo mediju speciāliste

Ir atkal jūlijs klāt un atkal liepas zied. Ir vasara jau pilnā briedumā, tāpēc laiks noskaidrot, kādas tad šoreiz bijušas pirmā pusgada lasītākās grāmatas.

Lasītākā grāmata audio formātā ir **Andras Rušmanes-Vējas «Spītnieki»**. Tas ir sirsnīgs romāns par atgriešanos. Negaidītas notikumu sakritības dēļ divdesmitgadnieces Sofijas dzīve apmet kūleni, un viņa patveras vienīgajā vietā, kur jebkad jutusies kā mājās — vectēva lauku sētā, no kuras nebeidzamajiem darbiem aizbēgusi vēl pirms pilngadības. Vai mainījusies māja, vectēvs, Sofija pati, vai arī sirdī vilņojošais siltums saistāms ar jauno kaimiņu? Romāns ir īsts labsajūtas lādiņš, kas atgādina par patiesi svarīgo — dzimtas māju un sakņu nezūdamību, prasmi pieaugt un drosmi uzticēties.

Otrajā vietā lasītāko audiogrāmatu topā ir **Annas Frēdriksones romāns «Zudusī»**. Tas ir stāsts par Klāru, kura pamostas slimnīcā un saprot, ka ir pa-

visam slikti. Galva ir kā spainis, un viss ķermenis sāp, taču pats galvenais — viņa neko neatceras. Kā viņu sauc? Kas ar viņu ir noticis? Kā viņa šeit ir nokļuvusi? Policija uzskata, ka Klārai kāds gribējis kaitēt — viņa tika atrasta bezsamaņā dziļi jūrā, gandrīz noslīkusi. Klāra ir apņēmības pilna noskaidrot, kas ar viņu ir noticis, un talkā nāk viņas bijušais psihoterapeits, kurš ir tik izpalīdzīgs, ka sāk kļūt aizdomīgi... Un, kad viņa atrod savu dienasgrāmatu, kurā tiek pieminēts kāds vārdā neno-saukts vīrietis, kurš pret viņu bijis vardarbīgs, Klāra saprot, ka ir briesmās un nevienam nevar uzticēties.

Savukārt trešā lasītākā audiogrāmata ir **Kristīnes Hannas romāns «Sievietes»**. Arī sievietes var būt varones. Kad jauniņā medmāsa Frensisa «Frenkija» izdzird šos vārdus, viņai tie ir kā atklāsme. Tikpat nepieredzējušu kā tie puisi, kuri nosūtīti karot uz Vjetnamu, arī Frenkiju satriec kara haoss un posts. Romāns ir vienas sievietes stāsts par došanos karā, tomēr tas izceļ gaismā visas sievietes, kuru ziedošanās savai valstij pārāk bieži tiek aizmirsta. Tas ir

brīnišķīgs romāns par ciešām draudzībām un nelokāmu patriotismu, un neaizmirstamās galvenās varones ideālisms un drosme kara apstākļos raksturo veselu laikmetu.

Pirmajā pusgadā lasītākā grāmata palielinātā drukā ir **Mārītes Tabitas Kalniņas stāstu krājums «Parasti varoņi»**. Ar jēdzienu «varonis» visbiežāk saprotam cilvēku, kurš paveicis kaut ko izcilu, neparastu, leģendāru. Taču vai bieži esam domājuši par to, cik daudz varoņu ir mums apkārt ikdienā? Tie ir «parastie varoņi» — cilvēki, kurus neapraksta prese un neizgaismo zibspuldzes, tie, kuri klusi, bet ar pārliecību ik dienu dara darbus. Glābt cilvēku un dzīvnieku dzīvības. Atteikties no paša slavas, lai ziedotos lielākiem mērķiem. Izvēlēties ģimeni pāri visam. Vai tā nav varonība? Tieši par šiem cilvēkiem varam lasīt krājumā. Tie ir ļaudis, zem kuru šķietami raupjās, ikdienišķi pelēkās vai, gluži otrādi, radikālās un citiem nesaprotamās ārienes slēpjas karsta sirds, kas ilgojas tikt sadzirdēta.

Bet otrajā vietā lasītāko palielinātās drukas grāmatu topā ir **Arno Jundzes stāstu krājums «Atgaisma»**. Tajā autors sapludina realitātes, ļaujot šķietami parastu cilvēku ikdienā nemanāmi ieslīdēt citām laiktelpām, mītiem un leģendām un izaicinot lasītāja erudīciju.

Savukārt godalgoto trešo vietu ieņem **Maijas Krekles «No ugunīm un sniega»** (grāmata pieejama arī audio formātā). Ir brīnumskaists 1926. gada vasaras sākums. Gleznainajā Inčukalna sanatorijā starp citiem plaušu vainu skartajiem no diloņa ārstējas daiļā, dzejnieku un komponistu mīlētā un iekārotā Zeltmate Marija — dekadenta Viktora Eglīša sieva. Vientuļīgās die-

nas stiepijas garas, un Marijai pietiek laika pārcilāt kaislības bangas un izmisuma dzīles, kas pavadījušas abu mīlestību. Mariju nomoka arī bažas par abiem dēliem. Vai viņai vēl izdosies sastapt Anšlavu un Vidvudu? Vai Viktors jau noskatījis aizvietotāju gadījumā, ja sievai neizdotos izveseļoties?

Lasītākā grāmata Braila rakstā šī gada pirmajā pusgadā ir **Lias Guļevskas stāstu krājums «Sirdspuksti»** (grāmata pieejama arī palielinātā drukā). Grāmata liek aizdomāties, vai mēs bieži ieklausāmies savos sirdspukstos? Un līdzcivēku? Sirdij ir dažādas krāsas, īpašības, varēšana. Tā var būt karsta un aizrautīga, naidpilna un salta, tā var mūs celt un gremdēt. Bet vai debesīs ceļ tikai sirdsprieks? Varbūt to spēj arī sirdsbēdas? Cik mēs par to visu zinām? Atbilde meklēta, ieklausoties ļoti cienītu un mīlētu cilvēku sirdspukstos.

Otrajā vietā ierindojas **Zanes Daudziņas atmiņu grāmata «Bērnudienas Komunālījā»** (grāmata pieejama arī audio formātā un palielinātā drukā). Par šo grāmatu tās redaktore Bārbala Simsone raksta: «Komunālā dzīvokļa mikropasaule, skatīta mazās Zanes acīm, ir stāsts, kas vienlaikus liek smieties balsī un vedina uz pārdomām. Trāpīgās etīdēs izspēlētais padomju laika sadzīves absurda teātris raisa vienlaikus uzjautrinājumu un smeldzi. Līdzās latviešu rakstnieku klasiskajām bērnbas atmiņām tagad nostājas arī «Bērnudienas Komunālījā» — ne mazāk saulainas, ne mazāk skarbas, bet izstāstītas ar uzvarošu humoru un mīlestību.»

Bet trešajā vietā **Dzintara Tilaka piedzīvojumu romāns «Kaijas ligz-**

da». Grāmata stāsta par latviešiem, kas spēles vai antropoloģiska eksperimenta ietvaros nokļuvuši uz vientuļas salas Baltijas jūrā, lai ar vairākām citām grupām sacenstos par iespēju tikt pie prāvas naudas summas. Viņi ir pieci — viens kungs un četras dažāda vecuma un rakstura dāmas. Katra pagātnē ir kāds notikums, kas rosinājis pamest mājas un mēģināt gadu izdzīvot ekstremālos apstākļos, turklāt ikvienam no viņiem piesolītā summa šķiet svarīga.

Pirmajā pusgadā lasītākā grāmata vieglajā valodā ir **Annas Brigaderes «Maija un Paija. Pasaka vieglajā valodā»** (grāmata pieejama arī Braila rakstā). Grāmata papildināta ar Elīzas Danielas Dzenes ilustrācijām.

Otrajā vietā ir mākslīgā intelekta, vārdā Gvido, sarakstītā grāmata bērniem **«Mazie stāsti»** (grāmata pieejama arī Braila rakstā). Tajā ir trīs stāsti, kas stāsta par nepadošanos, bailēm un draudzību.

Savukārt trešajā vietā ierindojas no slovēņu valodas tulkotā **Aksinjas Kermauneres un Nejko Perko grāmata «Pūķis no gaiļa olas»** (grāmata pieejama arī Braila rakstā). Tā ir teika, kas stāsta par Slovēnijas pilsētas Tržičas rašanos.

Šovasar ielūkosimies arī bibliotēkas sociālajos tīklos. Izrādās arī tur varam atrast lasītāko grāmatu topu! Ja kāda daļa lasītāju vēl nezina, tad bibliotēkas *YouTube* kanālā ir publicētas audio-grāmatas, kurām beigušās mantiskās autortiesības. Tur atrodami gan latviešu klasiķu romāni, gan stāsti. Jānis Poruks, Augusts Deglavs, Andrievs Niedra, Jēkabs Janševskis, Pāvils Rozītis, Anna Brigadere, Rūdolfs Blau-manis — kopā teju 300 stundas latviešu literatūras klasikas audio formātā, kas pieejama ikvienam jebkurā dienakts laikā, ja vien ir internets. Noteikti neaizmirstiet par to pastāstīt savai ģimenei un draugiem!

Pirmajā pusgadā visvairāk klausījumu ir saņēmušas tieši **Rūdolfa Blaumaņa noveles**. Pirmajā vietā ir **«Raudupiete»**, otrajā — **«Purva bridējs»**, savukārt trešajā vietā **«Salna pavasarī»**.

Izskatās, ka šo mūsu bibliotēkas pakalpojumu izmanto daudz skolēnu obligātās literatūras apguvei, vai ne?

Kā teicis Rainers Marija Rilke: *«Ak, cik labi būt starp cilvēkiem, kas lasa!»*

Paldies, mīļie lasītāji, ka esat! Jo bibliotēkas pastāvēs, kamēr cilvēki lasīs! Lai jums skaista un labām grāmatām pilna atlikusī vasara!

 BAZŪNE

**Latvijas Neredzīgo
bibliotēkas
bezmaksas avīzīte**

Izdota Braila un pielāgotās drukas nodaļā. Iznāk reizi mēnesī.

Redaktore Gunta Bite.

E-pasts: gunta.bite@lnrb.gov.lv

Mājaslapa: www.neredzigobiblioteka.lv sadaļā *Digitālā bibliotēka*

Tālr. 67522131

Publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.

Par publikācijām atbildīgi paši autori.